

Utredning – möjligheten att införa fria kollektivtrafikresor

**LUNDS
KOMMUN**

Innehållsförteckning

Utredning – möjligheten att införa fria kollektivtrafikresor	1
Fria kollektivtrafikresor - utredningsuppdraget	2
1 Nämndens ansvarsområde och mandat.....	2
1.1 Lagstiftning - skolskjuts.....	3
2 Omvärldsbevakning	4
3 Konsekvenser och slutsatser	5
3.1 Förutsättningar i Lunds kommun idag	5
3.2 Konsekvenser.....	5
3.3 Slutsats.....	5

Fria kollektivtrafikresor - utredningsuppdraget

Barn- och skolnämnden gav i juni 2021 förvaltningen i uppdrag att utreda ett antal frågor kopplat till skolskjuts i samband med att frågan om nya riktlinjer för skolskjuts var uppe för antagande. Dessa uppdrag redovisas i olika dokument, varav detta utgör ett. Ett deluppdrag var om det är möjligt att införa fria kollektivtrafikresor, alternativt skolskjuts för elever i kommunala eller fristående skolor, som har långt från sin skola men inte kan få skolskjuts då de inte valt närmsta kommunala skola eller tvingats byta skola exempelvis på grund av mobbing. Uppdraget skall gälla resor inom Lunds kommun.

När det gäller den andra delen i uppdraget kring skolskjuts för elever i kommunala eller fristående skolor, som har långt från sin skola men inte kan få skolskjuts då de inte valt närmsta kommunala skola berörs detta i "utredningen - Möjlighet att åka med i mån av plats". Detta gäller alltså elever som inte uppfyller kriterierna för att ha rätt till skolskjuts enligt bestämmelserna i skollagen, se mer under 1.1 nedan. Begreppet skolskjuts är reglerat i skollagen och kommunen har en skyldighet när vissa förutsättningar är uppfyllda (t.ex. eleven går på rätt skola(placeringskolan), om självvald skola föreligger bara rätt till skolskjuts så länge det inte uppstår en merkostnad för kommunen). Det innebär att även elever som går på en självvald skola inom kommunen eller en kommunal skola i annan kommun har rätt till skolskjuts så länge det inte blir en merkostnad jämfört med om eleven gått på placeringskolan. I sammanhanget kan också nämnas att elever som går på någon av de kommungemensamma särskilda undervisningsgrupperna (KSU) anses vara placerade där av kommunen och har rätt till skolskjuts om avståndskravet eller annan grund är uppfyllt.

När det gäller det som anförs om möjligheten att införa skolskjuts för de elever som tvingats byta skola exempelvis på grund av mobbing, möjliggör lagstiftningen redan idag, efter en individuell bedömning, att rätt till skolskjuts kan föreligga, då oftast utifrån grunden annan särskild omständighet. Detta kommer därför inte beröras närmare i utredningen.

1 Nämndens ansvarsområde och mandat

På Sveriges kommuner och regioners hemsida finns följande information om nämnders ansvar. En nämnd eller styrelse har sitt uppdrag från fullmäktige som är det högsta beslutande organet i en kommun.

Nämndernas ansvar regleras i nämndernas reglementen som beslutas av fullmäktige. Det handlar om att genomföra det uppdrag som fullmäktige

definierat till givna förutsättningar. Med uppdraget följer ett ansvar för nämnden och ledamöterna i nämnden. Nämnden ska genomföra det uppdrag fullmäktige definierat för nämnden eller genom särskilda beslut riktat till nämnden och enligt 6 kap. 6 § kommunallagen se till att verksamhet bedrivs enligt mål, beslut och föreskrifter från fullmäktige samt enligt lagar och förordningar. Vidare ska nämnden fatta beslut inom ramen för sitt uppdrag och besluta i de ärenden fullmäktige delegerat till nämnden. Varje ledamot har också ett enskilt ansvar att delta i arbetet, följa mål, beslut och föreskrifter och inte agera utanför uppdragets förutsättningar och ramar.

I reglementet för barn- och skolnämnden är det tydligt att nämnden har ansvar för skolskjuts. Bestämmelserna som reglerar skolskjuts finns bl.a. i skollagen.

1.1 Lagstiftning - skolskjuts

Bestämmelserna om skolskjuts i hemkommunen finns i 9 kap. 15 b § första stycket, 10 kap. 32 § första stycket respektive 11 kap. 31 § första stycket skollagen (2010:800). Här framgår att elever i förskoleklass grundskola och grundsärskola med offentlig huvudman har rätt till kostnadsfri skolskjuts från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka, om sådan skjuts behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet.

Av andra stycket i samma paragrafer framgår att denna rätt till skolskjuts dock inte gäller elever som väljer att gå i annan skolenhet än den där kommunen annars skulle ha placerat dem eller som går i en annan kommuns grundskola med stöd av 25–27§§. I de fall det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter ska kommunen även anordna skolskjuts i dessa fall.

Vidare framgår i respektive kapitel att hemkommunen ska anordna skolskjuts för elever som går i en fristående förskoleklass, grundskola och grundsärskola inom kommunen under samma förutsättningar som anges ovan i andra stycket beträffande elever valt en annan skola än den där kommunen skulle placerat dem, d.v.s. när det inte innebär en organisatorisk eller ekonomisk svårighet för kommunen.

När elever går på en fristående skola i en annan kommun finns ingen rätt till skolskjuts enligt skollagen.

2 Omvärldsbevakning

Inom ramen för utredningen har omvärldsbevakning av hur det ser ut i andra kommuner när det gäller fria kollektivtrafikresor. Utfallet framgår av tabellen nedan.

Kommun	Vem	Hur
Helsingborgs stad	Med skolbiljetten (skolkort/busskort) kan grundskoleeleven åka med vanlig, allmän kollektivtrafik. Gäller elever folkbokförda i Helsingborg som går i skolan i Helsingborg.	Kortet skickas ut till folkbokföringsadressen automatiskt till elever i årskurs 4 – 9 som uppfyller avståndskraven. Ansökan om skolbiljett för elev i förskoleklass och åk 1-3 måste göras
Eskilstuna kommun	Alla grundskole- och gymnasieelever får ett busskort - Elevkortet.	Det gäller för fyra kostnadsfria resor per dag. Med Elevkortet kan du göra 4 kostnadsfria resor per dag, alla dagar i veckan, under skolåret.
Kungälv kommun	Alla folkbokförda ungdomar i kommunen som går i årskurserna 7-9 i grundskolan erbjuds fria resor med kollektivtrafiken.	
Trelleborgs kommun	Alla barn/ungdomar i ålder för grundskolans årskurs 7-9 som är folkbokförda i Trelleborgs kommun, tilldelas en ungdomsbiljett för resa med Skånetrafiken. Detta gäller oavsett vilken skola eleven går på eller i vilken kommun skolan ligger.	Ungdomsbiljetten gäller dygnet runt, årets alla dagar.
Sala, Avesta och Fagersta kommuner	Gratis kollektivtrafik (har nolltaxa), dvs alla kommuninvånare resor gratis i kollektivtrafiken.	

Tabelltext: Omvärldsbevakning

3 Konsekvenser och slutsatser

3.1 Förutsättningar i Lunds kommun idag

Idag är det ca 100 elever som uppfyller kraven för att vara berättigade till skolskjuts och som åker med kollektivtrafik. Att åka med kollektivtrafik är inte aktuellt för elever i åk F-3, så det gäller elever i åk 4-9 som inte bor där ordinarie skolbuss trafikerar. Kostnad för ett busskort är 4300kr per elev och år och totalkostnaden för dem som åker med kollektivtrafiken uppgår till ca till 430 000 kr på ett år.

I åk 4-9 finns det 1196 elever som uppfyller avståndskraven enligt nuvarande normer för skolskjuts. Denna summa omfattar både elever som går på självvald skola och placeringsskola samt omfattar både kommunala och fristående enheter. Om fria kollektivtrafikresor skulle införas för dessa elever i Lund skulle kostnaden för detta uppgå till ca 5, 1 miljoner kr.

I den kommunala grundskolan i Lund i åk 4-9 finns det ca 7377 elever. Till detta kommer 1471 elever i åk 4-9 som får sin skolgång hos enskilda huvudmän. Kostnaden för att erbjuda busskort till samtliga elever folkbokförda i Lund som går i åk 4-9 skulle då uppgå till ca 38 miljoner kr.

3.2 Konsekvenser

Ett förfarande med fria kollektivtrafikresor kommer kräva en förändrad administration kopplat till skolskjuts, t.ex. för att i möjligaste mån undvika dubbla kostnader för samma elev exempelvis där en elevs skolskjutsbehov inte kan tillgodoses via kollektivtrafik, utan behöver ske med annan form av transport t.ex. På grund av att eleven har en funktionsnedsättning. Även om införande av fria kollektivtrafikresor skulle innebära en minskad administration och myndighetsutövning kopplat till skolskjuts skulle alltså ett ansökningsförfarande med efterföljande handläggning och beslut ändå behövas. Denna hantering måste ske innan busskortet delas ut. Utöver ovan beskrivna kostnader skulle fria kollektivtrafikresor också kunna innebära att det ibland uppstår dubbla kostnader för elever som redan erhållit ett busskort, men som av olika anledningar behöver skolskjuts på annat sätt för att kommunen ska anses ha uppfyllt sina skyldigheter.

3.3 Slutsats

Barn- och skolnämnden ansvarar enligt reglementet för skolskjuts enligt skollagen. Fria kollektivtrafikresor är inte skolskjuts och är samtidigt förenat med stora kostnader för kommunen. Ett beslut om att införa denna typ av resor faller utanför barn- och skolnämndens ansvarsområde och beslutsmandat. Ett eventuellt beslut om att införa sådana resor behöver därför fattas av kommunfullmäktige, inte av barn- och skolnämnden.

